

Podklady k okruhu č. 9

Specifika komunikace s klientem se sluchovým postižením

za přítomnosti tlumočnicka znakového jazyka

Tlumočení je dvojjazyčná zprostředkovaná komunikační činnost. Jedná se o operativní přenos informací mezi partnery komunikace z komunikačního systému výchozího do jazyka cílového (př. z mluveného jazyka do znakového a naopak).

- **komunikativní trojúhelník**

vysílatel tlumočnick příjemce

- **fáze tlumočení**

recepce » translace » produkce

Typy tlumočení:

- **konektivní**
- **simultánní** (nutná souběžnost řečových činností)

Dělení tlumočnických služeb

- tlumočení pro jednotlivce při vyřizování osobních záležitostí (např. návštěva u lékaře, na úřadě) – komunitní tlumočení
- tlumočení při přednáškách a jiných vzdělávacích a kulturních akcích – tlumočení pro skupinu SP
- tlumočení při řízení u státních orgánů (soud, policie)
- asistenční tlumočení (např. pro studenty)

Možnosti financování tlumočnických služeb

- organizace pro osoby se sluchovým postižením – tlumočnick jako zaměstnanec
- Centrum zprostředkování tlumočení pro neslyšící – Praha

(Zákon o sociálních službách č. 108/2006, § 56)

Možnosti vzdělávání tlumočnicků

- v současné době v ČR nejednotné – kurzy ZJ v organizacích pro SP, studium na VŠ
- Certifikační vzdělávací program pro tlumočnický (ČKTZJ): tlumočnick ČZJ, transliterátor znakové češtiny, vizualizátor mluvené češtiny (orální tlumočení)

Při tlumočení je proto nutno dodržet následující podmínky

- znalost obou jazyků
- znalost odborných termínů
- znalost a vhodnost metafor
- mluvní kultura
- dostatečná zásoba znaků
- stejný dorozumívací kód
- minimalizace „informačního šumu“ (osobnost tlumočnicka)
- technické podmínky (vhodný oděv...) – tzv. nízký profil

Nejčastější chyby při tlumočení

- nerespektování specifik obou jazykových kódů
- tlumočnick mluví o neslyšícím jako o třetí osobě
- tlumočnick sám aktivně vstupuje do komunikačního procesu
- ignoruje dotazy neslyšícího
- tlumočnick přichází pozdě
- nepohybuje se s klientem
- zatajuje/selektuje informace

Tlumočení divadla

- **Zónové** tlumočení – tlumočnicki jsou přítomni na jevišti, jejich umístění se mění se změnou scény či dějství tak, aby byli vždy přítomni v té části jeviště, kde je soustředěn děj. Tlumočnicki většinou stojí na vyvýšeném místě a tlumočí minimálně ve dvou. Tlumočnicki mají oblečeny kostýmy, které jsou co nejméně výrazné.
- **Stínové** tlumočení – tlumočnicki jsou maximálně zapojeni do představení na divadle, pohybují se spolu s herci a jsou jakoby jejich stíny. Výhodou tlumočení je, že si neslyšící nemusí vybírat mezi tlumočnickem a hercem.
- **Statické** tlumočení – jeden tlumočnick tlumočí představení ze statické pozice.

Tlumočení hudby

- Úkolem tlumočnicka není předat neslyšícímu divákovi jen obsah skladby, ale také rytmus, náladu skladby a také náladu a nasazení interpreta.

(př. soubor - Tichá hudba)

Neslyšící tlumočnick pracuje v týmu tlumočnicků:

- když klient používá nestandardní znaky či gesta, domácí znaky, specifické pro určitý region, profesi, používá cizí (mezinárodní) znakový jazyk
- když má klient minimální či omezené komunikační dovednosti
- když je klient hluchoslepý nebo má velmi omezené zrakové vnímání

Organizace tlumočnicků

- **ČKTZJ** - Česká komora tlumočnicků znakového jazyka
- **EFSLI** (European Forum of Sign Language Interpreters) – Evropská organizace tlumočnicků znakového jazyka

Etický kodex tlumočnicka znakového jazyka (<http://www.cktjz.com/eticky-kodex>)

- Profesionální tlumočnick je osoba, která za úplatu převádí jednoznačně smysl sdělení z výchozího jazyka do jazyka cílového. Je mostem mezi slyšícím a neslyšícím účastníkem komunikace a jejich dvěma odlišnými jazyky a kulturami. Sám nic nevysvětluje, nepřidává ani neubírá. Tlumočí věrně způsob vyjádření, nemění význam ani obsah sdělení. Tlumočnick se nesnaží být aktivním účastníkem komunikace.
- Tlumočnick následuje způsob komunikace preferovaný neslyšícím klientem.
- Tlumočnick přijímá zásadně jen takové závazky, které odpovídají jeho schopnostem, kvalifikaci a přípravě. Nese plnou zodpovědnost za kvalitu své práce. Pokud tlumočnick zjistí, že komunikace s daným neslyšícím klientem je nad jeho možnosti a schopnosti, tlumočení odmítne.
- Tlumočnick přizpůsobuje své chování a oděv přiměřeně situaci, v jejímž rámci tlumočí.
- Tlumočnick je vázán mlčenlivostí, která se týká všeho, co se dozví během tlumočení neveřejných jednání.
- Tlumočnick neodmítne klienta pro jeho národnost, rasu, náboženské vyznání, politickou příslušnost, sociální postavení, sexuální orientaci, věk, rozumovou úroveň a pověst.
- Tlumočnick má právo odmítnout výkon své profese z důvodu pro něj špatných pracovních podmínek, nebo v případě, že by nedokázal být neutrální vůči tlumočenému sdělení, a poškodil tak klienta, svou osobu nebo profesi.
- Tlumočnick sleduje vývoj své profese a její náplně u nás i ve světě, učí se znát kulturu Neslyšících, doplňuje své vědomosti týkající se problematiky sluchově postižených a cíleně zvyšuje svou profesionální úroveň.

- Tlumočník ctí svou profesi, usiluje o spolupráci s ostatními tlumočníky při prosazování a obhajobě společných profesionálních zájmů.
- Členové České komory tlumočnicků znakového jazyka se vzájemně respektují.
- Tlumočník zná etický kodex a dodržuje ho.

Doporučené zdroje k tématu: www.ruce.cz, www.cktjz.com, www.asnep.cz

ČERVINKOVÁ - HOUŠKOVÁ, K. Specifika tlumočení pro neslyšící. Praha: ČKTZJ, 2008

DINGOVÁ, N., HORÁKOVÁ, R., ZÁHUMENSKÁ, J. Specifika tlumočení ve vzdělávání. Praha: ČKTZJ, 2008